

Naturvärdesbedömning av fotbollsanläggning Värnamo

Undertecknad har utfört en naturvärdesbedömning av ett skogsområde, Ljusseveka, i utkanten av Värnamo tätort. Anledningen var kommunens planerade anläggning av ny fotbollsarena av allsvensk standard i området.

Uppdraget utfördes den 20/6 2023. Uppdragsgivare var Naturskyddsföreningen i Värnamo. Området är drygt 40 ha stort där en stor andel utgörs av en trädklädd mosse samt även en mindre bit industri- och parkmark ingår. Som underlag användes utförd inventering av WSP som besökte området under en höstdag 2022.

Besöket inriktades på delar med äldre skog, främst gran. Fyra områden visade sig hysa särskilda naturvärden utöver utpekade naturvärdesobjekt. Dessa har inte avgränsats i detalj då detta inte var avsikten med besöket där enbart artfynd skulle beskrivas. Dessa mättes in med GPS. Övrig utrustning var kikare och handlupp. I bifogad tabell över arterna finns ändå områdes-nummer angivna under respektive fyndplats av naturvärdes-art. Här ska de nya objekten i korthet beskrivas.

1 Ett större blandbarrskogsbestånd i anslutning till mossmark i norr. Gränsar till befintligt naturvärdesobjekt i söder, en tallskog. God tillgång på gammal, delvis grov gran (70 cm stamdiameter i brösthöjd) samt bitvis god tillgång på granlågor, även grova. Äldsta granar uppskattas till ca 150 år. Ett mindre antal gamla tallar, uppemot 200 år gamla förekommer spridda. Lövinslaget är litet men inte obetydligt. Björk förekommer med gamla stammar, runt 100 år gamla och förekommer av fallna stammar och högstubbar bidrar likaså till naturvärdet. I en liten brant finns större lövinslag av ek, asp, björk och rönn. Gamla träd saknas men enstaka grova stammar noterades.

Nyligen har avverkning skett av åtskilliga grova granar och hålträd ("Omvänd naturvårdshuggning"). En helt ihålig granstubbe mätte 130 cm i diameter. Nyss avverkad. En lika färsk granstubbe med 80 cm i diameter hade 140 årsringar. Syftet har möjligen varit att bekämpa granbarkborrar men då även uppenbara naturvärdesträd avverkats får åtgärden i dess utförande ses som kontraproduktiv. Äldre ingrepp är omfattande dikning i kanten mot mossen i norr samt en f d ledningsgata.

Artförekomsterna av naturvårdsarter är spridda och omfattar ett 10-tal fynd av en handfull arter, främst knutna till gammal och död gran. Granbarkgnagarens gnaghål sågs på flera gamla stammar med grov bark. På ett par träd fanns fertil

gammelgranlav. Arten uppträder allmänt i sydvästra Sverige och saknar där signalstyrka men som fertil indikerar den ändå gamla träd, särskilt när fruktkroppar uppträder högt upp på stammen. Kornig nållav sågs på högstubbe av gran. Arten indikerar fuktiga förhållanden i barr-och lövskogar i hela Sverige. Signalvärdet är starkt i hela landet. I en regelrätt naturvärdesinventering (NVI) skulle området erhålla påtagligt naturvärde (klass 3).

2 Ett äldre blandbarrbestånd i sydöstra delen av området, gränsande mot industrimark. Tallarna klart äldst, >100 år medan gran mest bildar ett tätt underväxande skikt. Spridda gamla granar förekommer liksom björkinslag. Området är ganska litet och hyser färre arter av särskilt intresse men skulle i en NVI ändå nå vissa naturvärden (klass 4).

3 Ett större blandbarrbestånd belägen i nordväst, diffust avgränsad från del 1. Gränsar mot mossen i öster och fotbollsplan i norr. Likt del 1 är förekomsten av gammal gran dess främsta värde. Här finns flera riktigt grovbarkiga gamla stammar, uppskattningsvis nära 200 år gamla, enstaka grova. Ett tätt underväxande ungt skikt av gran gör skogen i stora delar svårframkomlig. Tallar mer jämnåriga, ca 130 år. Lövinslaget litet men gammal björk förekommer, bl a värdträd för sprängticka. Tillgången på död ved mindre än i del 1. Färskare torrträd kan vara orsakade av granbarkborrar.

Dikesdragningar i mosskanten och f d ledningsgatan är äldre ingrepp. Helt nyligen finns markspår och små upphuggna gator som sannolikt har samband med anläggningen av fotbollsarenan. Förberedelser har påbörjats i förtid.

Artförekomster nästan helt knutna till de gamla granar som står i nära anslutning till den gångväg som leder genom området. I en NVI skulle naturvärdena åtminstone nå klass 4.

4 Mosse som är skogsklädd men i dess norra del mindre påverkad av dikning. Här står senväxta låga stammar i ett glest jämnårigt skikt över en till synes oskadad mosse där våtmarksarter dominerar. Spridda torrträd förekommer. Längst i norr kala torvtytor där konkurrenssvaga arter som borsttåg och rundsilesår växer. Oskadade delar av mossen utan tvekan med vissa värden.

Södra delarna omförda till produktionsskog genom den dikning som gjorts under 1900-talet.

Fler artförekomster är troliga om marksvampar studeras en lämplig sensommarhöst där mykhoriza-arer knutna till gran bör eftersökas. Kanske även knärot förekommer vilken är lättare att inventera i juli-augusti under dess blomning. Garnlav eftersöktes likaså utan att arten kunde ses på nya platser men kan även den förekomma i de delar som beskrivits ovan.

De delar som gavs mindre utrymme vid eftersöket av arter i juni var yngre produktionsbestånd, södra delen av tallmossen samt industri- och parkmark. Äldre tallar i parkområdet i sydost besöktes men var till synes utan arter av intresse. Aspskogen i söder bedömdes vara alltför ung och utan trädkontinuitet för att kunna hysa högre naturvärde och signalarter.

Några slutsatser av inventeringen kan ändå göras efter ett enda besök i området. En slutsats är att WSP-besöket gjordes enbart inriktad på befintliga, kända värdeområden där en nyckelbiotop konstaterats av Skogsstyrelsen. Även egna observationer utanför kända värden har inte fått genomslag. Slutsatsen av att spillkråka sågs i norr var att den flugit vilse, "sannolikt ingen lämplig livsmiljö för spillkråka" står att läsa i WSP:s rapport. Där arten sågs har området betecknats som "produktionsskog" – en slutsats de dragit utifrån att Skogsstyrelsen inte pekat ut någon nyckelbiotop där får man anta. Att även "produktionsskogar" kan ha naturvärden tycks man blunda för. Att tätortsnära skogar kan ha andra värden än att producera virke och pappersmassa sägs inget om i rapporten vilket är helt i linje med den standardiserade metod som använts där bara biologisk mångfald räknas. Men då gäller det att inventeraren kan läsa vad hen ser i skogen, exempelvis granar med hästmyror som spillkråkan älskar att förtära. Att lämpligt boträd saknas just på denna plats gör ju inte skogen till mindre lämplig livsmiljö när det gäller spillkråkans födosök. Mossens värden förbisågs helt. Märkligt med tanke på att den ändå inventerats i samband med våtmarksinventeringen, enbart utifrån flygbilder.

Denna genomgång bör leda till att kommunen utför en ny NVI som sker förutsättningslöst, där inget på förhand är bestämt utan förekomster av naturvärden, arter såväl som strukturer, inventeras i hela området och blir utslagsgivande i redovisningen av naturvärdesobjekt. Samtliga naturvärdesträd, gamla såväl som hålträd och grova döda stammar, bör redovisas separat i NVI:n.

Tomas Fasth, Pro Natura